

Vörös István

Celan-szónáta
(öt változat ugyanarra
a versre és ugyanarra a történetre)

VERESÉG

*„Ötvenévesen a Szajnába ugrani?
Szép! De Hitler születésnapján?”*

Egy ismeretlen depressziós följegyzéseiből

A Szajna vize zavaros, mint minden
fővárosi folyóé. Vitte, sodorta,
úgy tűnt, nem jön érte a halál.
Órák óta lent,
de lent lenni, ez neki nagyon ismerős.
Fuldoklás, légszomj,
ebből élt eddig is.
Talán a hideg másféle, mint
amit megszokott, talán a sodrás
pezsgetőbb, mint az élet siker
szaggatta irama.
Mi lesz már? – ordította
egy jókora hal tátogó pofájába. –
Mindjárt a tengernél leszünk!

A halálangyal
a halat
fogta ki,
nem őt,
pucolni kezdte a kövön.
Kínos volna partra mászni, mint egy
gyík. Elég azokból, akik
kihasználtak.
Még Ingeborg, még Gisèle is.

Az a sok antifasiszta mű,
szerintük győztek.
Ők lehet, de én? Csak mert élek?
Már ezt se mondhatom.
Életben maradni nem győzelem,
meghalni persze vereség.

Paul Celan dolgozik a róla írt versen

Szajnavíz Hitler születésnapján:
zavaros, mint minden.

Lent órák óta –
ez ismerős.
Fuldoklásszomj,
másféle hideg,
talán a sodrás,
mint az élet siker
szaggatta irama.

Mi lesz már?
Egy hal válasza
mindjárt a tenger.

A halál
 halat
 fog,
pucolja a kövön.

Életben maradni
vereség.

Oszip Mandelstam megpillantja a jövőt

A Szajna vize zavaros,
a Névái is Leningrádnál,
egy öngyilkost a partra mos,
a nemlevők közé most átállt.

Órákat töltött odalent,
bár ismerte rég ezt a sorsot
de lent lenni sohase ment,
most örömében felsikoltott.

A légszomj és a fulladás,
amit saját döntés okoz csak,
szovjet szemmel olyan csodás –
nem halálra pofoznak.

Másféle itt a hideg is. –
ordít egy hal pofájába.
Élvezd a víz ízeit!
A vízben pecás angyal lába,

a halat fogta ki, nem őt,
a kövön pucolni elkezdte.
A tévedéssel összenőtt,
de kapaszkodik a lényegbe.

Elég azokból, akik,
bár én akartam, kihasználtak.
A besúgóm velem lakik,
elvisznek, s belakja a házat.

Az igazság miénk lehet.
Azt mondják, a jó az erősebb.
Ebben néha kételkedek,
szerintem csak a győzők győztek.

Ezt érzékeltetik velem.
Mit kaptam, adtam, talmi.
Élni nem mindig győzelem,
de vereség persze meghalni.

Balhé (WS-változat)

A Szajna vize zavaros,
mint minden városi folyóé.
Bűnt és bánatot összemos,
a mélyben kezdődik a balhé.

Órák óta lent lenni jó,
nincsen fuldoklás, nincsen légszomj,
fejem fölött részeg hajó
áll meg az égen, habos féknyom.

Tán a hideg másféle itt,
talán jól jön egy kopolyú,
a sodrás pezsgő éveit
beússza két néma hattyú.

Egy jókora hal tátogó
szája már a tengert igéri.
Halálangyal, életmanó!
A vízbe gázoló útszéli

kurva combja után kapok.
Nem kínos rámászni, mint egy gyík?
Lába között az angyalok
titkos bejárata jól látszik!

Oda húzódom a világ
elől, az úszásból elég volt.
Megcsókolom a tátikát,
lányhúsból nyílik ki az égbolt.

Egy nővel lenni győzelem,
egy kurvába beúszni álom.
Hogy nem élek – csak képzelem?
A szeretőm lett a halálom.

Gottfried Benn felnyitja Celan testét

Alig ötvenéves, a Szajnából fogták ki.
Szép ember! Ma megint Hitler
születésnapja van? Annyira szeretném
ha egyszer végre ez nem jutna eszembe
április 20-án.

A Szajna vize zavaros, mint minden
fővárosi folyóé. A tüdő tele lett
kultúrisszappal. Órákat volt lent,
a szájjüregben csibortanya.
Fuldoklás, légszomj jelei,
nincs nyoma idegenkezűségnek.
Bár attól függ, mit tartunk annak.
Idegenszavúság, idegentörténelműség.
Nem mindenki tud egyenruha mögé
menekülni, mint te!

Talán a hideg másféle az ilyen
halottakban, talán a sodrás
még a szívbe is bejut.
A ruha jóformán lemállott róla.

A halálangyal
mért jön be
a prospektúrára?
A szárnya vége a véres vízbe ér.
Kínos volna figyelmeztetni.

Az a sok antifasiszta mű
győzelemről ábrándozik.
De ha fölmetszem a hasfalat,
alatta még mindig ott a háború.